

De helft van een halftime gespeeld

Op woensdag 18 januari 2023 interviewde Bart Schols in De Afspraak op Canvas minister van Onderwijs Ben Weyts en de voorzitter van de Commissie van Wijzen Dirk Van Damme. Het gesprek focuste op belangrijke onderwijsthema's, waarover de commissie zich in de luwte moet beraden in opdracht van de minister. Het actuadebat dat zich die namiddag had ontsponnen in het Vlaams Parlement ging aan het Canvasprogramma vooraf. In het interview hoorden we een aantal opvallende uitspraken die interessant genoeg zijn om even bij stil te staan. Sommige daarvan zijn wijs, andere zijn van de pot gerukt.

Ben Weyts gaf de opdracht aan de Commissie om in de luwte te opereren. Dus niet in het sociaal overleg, want dat leidt tot conflictsituaties, aldus de minister. Wie in de luwte wil werken, zou zich daar dan ook beter in bewegen. Een luwte is namelijk een gebied waarin minder wind waait dan op het open meer. Een andere definitie springt echter ook in het oog en verklaart waarom die luwte niet altijd zo stil is als we verwachten: het is een plaats waar veel windschiftingsen zijn en de wind *een klein beetje* is afgenomen. De luwte waarin de Commissie werkt, neigt eerder naar een toepassing van die laatste definitie. COC vraagt zich af of het wel verstandig is om de media op te zoeken, als de opdracht is om in de luwte te werken.

Dalende onderwijskwaliteit

In het eerste deel van het gesprek vraagt de journalist zich af of het idee dat de minister de dag ervoor lanceerde wel een geweldig succes was. Hij stelde toen voor om aan het groei-pakket van de ouders te komen wanneer de kinderen niet voldoende Nederlands praten. De minister verweert zich wat geagiteerd tegen een kritische vraagsteller die snel een antwoord verwacht. Volgens minister Weyts wordt van de situatie onmiddellijk een karikatuur gemaakt, terwijl hij naar eigen zeggen het debat wil openen. Hij roept ouders ook op om hun verantwoordelijkheid te nemen. Niet alle taken en verantwoordelijkheden kunnen doorgeschoven worden naar het onderwijs. Dirk Van Damme toont zich ongelukkig met de voorgestelde maatregel, hoewel hij de bezorgdheid wel deelt.

In de elfde minuut vraagt Bart Schols zich openlijk af of de minister een bus behaalt voor het beleid dat hij tot nu voerde om de problemen in onderwijs te kenteren. Daarop formuleert Dirk Van Damme een aantal oorzaken van de dalende onderwijskwaliteit en hij stelt dat we nog niet aan de bodem zitten. De erosie begon namelijk al lang voor de coronaperiode en voor het lerarentekort. Hij verwijst naar een complex samenspel van factoren waarop de minister weinig impact heeft. Het heeft volgens hem te maken met de pedagogisch-didactische aanpak in de klas: de valse idee dat leerlingen het wel zelf zullen uitvinden, dat we de zelfredzaamheid van leerlingen moeten stimuleren, dat leraren niet meer moeten instrueren, dat er andere pedagogische methodieken nodig zijn ... Het zijn stuk voor stuk denkbeelden die in de jaren 90 zijn opgekomen, opgepikt en gestimuleerd vanuit lerarenopleidingen en pedagogische begeleidingsdiensten. Het middensysteem dat in ons onderwijs de eindtermen vertaalt naar leerplannen, houdt hij daarvoor verantwoordelijk. Ook de leerplanmakers en de inspectiediensten gaven jarenlang verkeerde signalen. Volgens Van Damme leidden die signalen tot een beeld waarin excellentie niet belangrijk meer is: je moet je blik richten op de moeilijk voortgaande leerling, niet op de beste leerlingen. Van Damme beseft dat hij scherp is, maar het is een wijze uitspraak: ook COC vangt die signalen op vanuit het veld. Minister Weyts tracht die tendens tegen te gaan door een leerpunt onder leiding van pedagoog Pedro De Bruyckere op te richten. Dat leerpunt moet communiceren over didactische methodieken die werken.

Minuut negentien

Vanaf ongeveer minuut negentien vraagt Dirk Van Damme zich luidop af welk statuut beantwoordt aan de professionaliteit van de leraar in de 21ste eeuw: "De statuten zijn dertig jaar oud. Ze zijn compleet uitgeleefd en men bouwt daar altijd maar nieuwe koterijen aan. Ook de huidige maatregelen passen binnen die logica (instemmend geknik van Ben Weyts). Hoe kunnen we dat fundamenteel herdenken naar een visie op een statuut van een leraar die opnieuw dertig, veertig jaar kan meegaan?"

Daarbij heeft COC toch een aantal bedenkingen. Ten eerste is het voor COC onduidelijk wat de link van die gedachte is met de onderwijskwaliteit. Dat sterkt onze overtuiging dat men de dalende onderwijskwaliteit en het lerarentekort gebruikt om de statuten te herzien. Ten tweede kunnen we niet ontkennen dat momenteel koterijen worden aangebouwd. COC is ook hier vragende partij voor harmonische en transparante maatregelen die leiden tot een statuut dat door alle betrokkenen als beter wordt ervaren.

Ten derde stelt COC dat, als de geschatte levensduur van de nieuwe statuten veertig jaar is, de huidige statuten nog zeker tien jaar kunnen meegaan. Er is dus zeker geen sprake van hoogdringendheid. Ten vierde moet je volgens die logica (dertig jaar oud en dus volledig uitgeleefd) veel herzien, zoals de grondwet, de wet op de arbeidsovereenkomsten, de arbeidswet en noem maar op. Waarom zou zo'n herziening dan enkel voor het statuut van het onderwijspersoneel moeten gebeuren? Het is niet omdat afspraken dertig jaar oud zijn, dat ze niet meer waardevol zijn en geen goede elementen bevatten.

Door het statuut in het vizier te nemen, dreigt Dirk Van Damme de kernvragen waarover de Commissie zich moet buigen uit het oog te verliezen: hoe maken we het beroep opnieuw aantrekkelijk en hoe lossen we het lerarentekort op? Voor COC zijn dat twee belangrijke vragen waaraan de voorgestelde maatregelen getoetst zullen worden. De huidige rechtspositieregelingen voorzien trouwens tal van bepalingen die (een deel van) het antwoord bieden op die vragen. Gelukkig stelt Dirk Van Damme ook terecht dat de leraar het verschil maakt in kwaliteit.

Langer werken

Tot slot polst Bart Schols nog naar het optreden van de minister tijdens een laat-avonddebat in het Vlaams Parlement op 14 december 2022. Hij wil weten of de minister tijdens dat debat onder invloed was van alcohol of niet. COC kan daarover niet oordelen. Wel is het zo dat COC in het verleden en het heden al heel wat onzinnige ideeën of voorstellen beluisterde, zonder dat daarmee het minste vermoeden van alcoholgebruik gepaard ging. Dergelijke ideeën blijken bovendien moeilijk verteerbaar op een nuchtere maag.

Het interview duurde uiteindelijk 25 minuten. De match is dus nog maar net de helft van een halftime gevorderd. Of ze nu in de luwte wordt gespeeld of niet, dat laat ik aan de lezer over. Voor COC nodigt de luwte uit tot wandelen en verkenning. De luwte van de tirannie daarentegen, die volgens Thomas Jefferson, de derde Amerikaanse president (1801-1809), door angstige mannen wordt verkozen boven de stormen van de vrijheid, doet dat niet.

KOEN VAN KERKHOVEN //
SECRETARIS-GENERAAL COC

Het is niet omdat afspraken dertig jaar oud zijn, dat ze niet meer waardevol zijn en geen goede elementen bevatten.

